

Hva er drama?

Exfac 030907

- En litterær tekst i genren dramatikk.
- En tekst som er skrevet for å oppføres på teaterscenen.
- Den konkrete teateroppførelsen.

- To fortellerprinsipper i den episke litteraturen:
 - Telling – fortelling
 - Showing – framvisning

- Hovedtekst
 - replikker
- Sidetekst
 - Scene- og regianvisninger
 - Står i kursiv

Aristoteles, *Om diktekunsten*

- Diktningens kilder: a) etterligningen
- Skuespill kalles dramaer – fordi de etterligner handlende personer.

Dramaet – tragedien, seks komponenter:

1. Handlingen, fabelen (mythos) – den viktigste
2. Karakterene (ethos)
3. Tanken, meningen (dianoia)
4. Det språklige uttrykk (lexis)
5. Sangkomposisjonen (melos)
6. Scenebildet (opsis)

Det særegne med drama som litterær genre:

1. Blanding av litteratur og teater (hybrid)
2. Den sceniske framstillingsformen dominerer.
3. Dramateksten består av hovedtekst og sidetekst (replikker og scene- og regianvisninger).
4. Viktige grunnelementer: handling og tilstand, tid og rom, dramatiske personer, dramatisk språk.

De grunnleggende sjangrene

- Tragedien
- Komedien

Tragedie

- Den greske tragedien:
 - Fødselsøyeblikk (for det europeiske dramaet)
 - Høydepunkt i en lang utvikling/tradisjon

Springer ut av satyrspillet og religiøse fester til ære for guden Dionysos

- Henter ofte handlingen fra mytisk stoff omkring legendariske mennesker og slekter.
- Hvordan begivenhetene er sammenføyd
 - enkel fabel (*Medea*)
 - sammensatt fabel (*Kong Oidipus*)

Sentrale begrep

- Hamartia (tragisk feil)
- Anagnorisis (gjenkjennelse)
- Peripeti (plutselig omslag)
- Katharsis (renselse)
 - Tragedien gir innsikt i det menneskeliges grunnvilkår og forhøyer vår menneskelighet.

- Den greske tragedien: objektiv skjebne, styrt av metafysiske makter.
- Senere: kristen dogmatikk – livets skrøpelighet, menneskets forfengelighet og syndighet.

William Shakespeare (1564-1616)

- Tragedien i renessansen og klassisismen:
- Komikk og grov sanselighet blandes inn i den tragiske høystil.
- Viderefører og fornyer tragediesjangeren
- Det moderne individet

- Det moderne dramaet:
 - Fortiden nye roller: Episke trekk (Henrik Ibsen)
 - Subjektive perspektivet – preg av lyrikken (Ibsen, August Strindberg, Anton Tsjekhov).

Titteskapteater

- Det borgerlige drama – 1700-t.
Hoffteater

- Realisme
- Naturalisme

Gi et sannferdig uttryk for virkelighetens liv.

Personene snakket prosaisk dagligspråk,
ikke opphøyet teaterspråk.

- Revitaliserte teateret som samfunnsinstitusjon og dramaet som litterær sjanger.

Komedie

- Ikke tillagt samme opphøyde verdi som tragedien.
- Aristoteles: efterligning av mennesker som er ringere enn gjennomsnittet.
- Fabelen løsere enn i tragedien
- Omslag og reverseringer avgjørende i mange komedier

Kjennetegn ved komedien

1. Skapes en særegen distanse eller letthet til de framstilte personer.
2. Lavere sosialt nivå
3. Typer snarere enn individer
4. Trivielt og hverdagslig nivå.
5. Ofte konservativ og reflekterer flertallets oppfatninger.
6. Framhevingen av det kroppslige og det lave.
7. Den skal ende godt

Satire

- diktning som utleverer lyter og dårskap.
- Komедien inngår i klassisismens framheving av fornuft, klarsyn og måtehold.

Romantisk komedie

- Shakespeare
- Kjærlighetsintrigen
- Ofte plassert i en fjærn drømme- og fantasiverden

Kjennetegn:

- Intellektuell refleksjon
- Alvor
- Lekende fantasi
- Stor komikk

Absurd drama

- Samuel Beckett (1906-1989) og Eugène Ionesco (1912-1994).
- Farse og klovneri + stort alvor og patos
- En av de viktigste fornyelsene av dramajangeren
- Komikk og humor viktig

- Ikke "normal", lineær handlingsgang
- Mistro til språket som kommunikasjonsmiddel (Beckett)
- Handling uten ord
- Livet og den moderne verden er absurd.

Episk teater

- Bertolt Brecht – viktigste forfatter og teoretiker
- Opprør (mot det realistiske og naturalistiske teater)
- Framstille den moderne verden – en verden som kan forandres
 - Didaktisk teater

- Bryte illusjonen: hindre tilskuerne i å bli passive konsumenter av teaterfiksjonen.
- Skuespilleren må ofte tre ut av sin rolle for å reflektere over den.

Dramaet etter modernismen

- Motstand mot dramaets litterære preg.
 - Performance
 - Installasjon
 - Happening
 - Det kroppslige

- Kroppslighet og seksualitet blitt en del av dramaet på mye måter
- Kritikk av et seksfiksert men lystfiendtlig samfunn
- Sarah Kane (1971-1999)